

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/28322 GK 165

7/34562 GK 28

Sayı :30824082-610-14405547
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Aralık 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

MERSİN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET EMİN EKMEN'İN
TBMM 7/34235 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/34235 GK 19

SORULAR

Karayolları, DSİ ve büyük altyapı yatırımlarına yönelik olarak verilen Hammadde Üretim İzinleri, Türkiye'nin pek çok bölgesinde doğal kaynakların kısa süreli, yoğun ve denetimsiz şekilde tüketilmesine neden olmaktadır. Bu faaliyetler sonrasında orman alanları tahrip edilmekte, tarım arazileri taşlık ve çorak bırakılmakta, yer altı ve yüzey suları kirlenmekte ve hatta yer yer doğrudan yerleşim alanları etkilenmektedir.

İzinli maden sahalarında faaliyet bittikten sonra yapılması gereken rehabilitasyon (doğaya yeniden kazandırma) uygulamaları çoğu zaman yapılmamakta, denetim ise yetersiz kalmaktadır. Türkiye'nin birçok ilinde, terkedilmiş taş ve kum ocakları devasa kraterlere, toz fırtınalarına, su birikintilerine ve çöplük alanlara dönüşmüş durumdadır.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası ve çeşitli bilimsel yayınlar bu sahaların çevresel etkilerinin sistematik izlenmediğini, yapılan sınırlı sayıdaki denetimlerde dahi ciddi kirlilik vakalarının tespit edildiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, bu izinli alanların büyük kısmında ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) süreçlerinden muafiyet sağlandığı ya da "ÇED gerekli değildir" kararı verildiği bilinmektedir. Bu durum, projenin çevresel etkilerine ilişkin analiz yapılmadan faaliyet başlatıldığı anlamına gelmekte ve halk sağlığı, su varlıkları ve tarımsal üretim için ciddi riskler doğurmaktadır.

Nitekim, Bakanlığın kendi verilerine göre bile 2023 yılında başvuru projelerin yaklaşık %84'üne "ÇED gerekli değildir" kararı verilmiş ve bu durum çevre örgütleri ile halk arasında büyük bir güvensizlik yaratmıştır.

Yasal olarak, rehabilitasyon ve izleme yükümlülüğü firmalara aittir. Ancak bu yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği konusunda kamuoyuna açık bir denetim, çevresel veri ve etki değerlendirme çalışması yapılmamaktadır. Bu nedenlerle kamu kaynakları ile yürütülen ve çevreye ciddi zarar bırakan bu tür madencilik izinleri etkin, şeffaf ve katılımcı bir denetim süzgecinden geçmelidir.

Bu bağlamda;

- 1) Son 10 yıl içerisinde Türkiye genelinde Bakanlığınızca çevresel izin veya ÇED muafiyeti kapsamında izlenen hammadde üretim izni alan proje sayısı kaçtır? Bunların illere göre dağılımı nedir?
- 2) Bu projelerden kaç tanesi için ÇED gerekli değildir kararı verilmiştir? Söz konusu kararların bilimsel ve teknik gerekçeleri nelerdir?
- 3) Hammadde üretim sahalarında, faaliyet sonrasında yapılması gereken rehabilitasyon işlemleri Bakanlığınızca ne sıklıkla denetlenmektedir? Rehabilitasyon planı sunulmamış ya da uygulanmamış kaç saha tespit edilmiştir?
- 4) Bu izinli sahaların çevresinde yer alan tarım arazileri, içme suyu kaynakları, yerleşim yerleri gibi hassas alanlara etkisi konusunda Bakanlığınızca yürütülen herhangi bir etki değerlendirme çalışması var mıdır?
- 5) İlgili firmaların sahalarda neden olduğu toz, gürültü, su kirliliği, erozyon vb. etkiler nasıl izlenmektedir? Bakanlığınızın bu konudaki şikâyet, ölçüm ve müdahale istatistikleri nelerdir?

- 6)Hammadde üretim faaliyetleri sonucu oluşan atıkların bertarafı, saha temizliği, doğal peyzajın geri kazandırılması gibi yükümlülükler Bakanlığınızın çevre lisans sistemine entegre midir?
- 7)Hangi firmalara, hangi tarihlerde ve hangi yükümlülükler kapsamında çevre cezası, arı, faaliyet durdurma gibi yaptırımlar uygulanmıştır? Bu veriler kamuoyuna açık mıdır?
- 8)Bakanlığınızca, bu gibi faaliyetlerin doğaya zarar vermemesi için zorunlu sigorta, teminat mektubu ya da ön teminat yatırımı gibi uygulamalar var mıdır? Varsa ne kadarlık bir teminat alınmaktadır?
- 9)İzinli sahalarla ilgili olarak halkın bilgilendirilmesi, şikâyet mekanizmalarının açık tutulması, izleme sonuçlarının paylaşılması amacıyla Bakanlığınızın yürüttüğü kamusal şeffaflık politikaları nelerdir?
- 10)İleride oluşabilecek çevre risklerini önlemek adına, bu tür hammadde üretim izinlerinin verilme ve izleme süreçlerinde yasa değişikliği, yönetmelik güncellemesi ya da yeni çevresel kıstaslar getirme yönünde bir hazırlığınız var mıdır?

CEVAPLAR

Bakanlığımız ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü resmi internet sayfasında (<https://ced.csb.gov.tr/>) yer alan “*DUYURULAR*” başlığı altından “*İl, Sektör, Karar Tipi vs.*” seçilerek sektörlerle ve illere göre 2014 yılı itibariyle verilen ÇED Gerekli Değildir Kararlarına ulaşılabilir.

ÇED Yönetmeliğinin EK-I Listesinde yer alan ve Bakanlığımıza müracaatta bulunan projelerle ilgili olarak Yönetmeliğin 8. maddesi gereğince projeye özgü ilgili kurum ve kuruluşlardan oluşan bir İnceleme-Değerlendirme Komisyonu teşkil edilmektedir. Oluşturulan komisyon tarafından ÇED sürecinde sunulan tüm rapor, dosya, diğer tüm bilgi-belgeler ile proje içerisinde yer alan hususlar komisyon temsilcilerinin yasal yetki, görev ve sorumlulukları çerçevesinde projenin türü de dikkate alınarak ilgili mevzuatlar dahilinde incelenip değerlendirilmekte, komisyon üyelerinden gelen görüş ve öneriler doğrultusunda ÇED Raporu hazırlanmakta, inceleme değerlendirme komisyonunun çalışmaları neticesinde ÇED raporu nihai şeklini almaktadır.

ÇED Yönetmeliği'nin 9. maddesi gereğince ÇED sürecine halkın katılımını sağlamak, proje hakkında bilgilendirmek, görüş ve önerilerini almak amacıyla Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı yapılmakta, ÇED süreci içerisinde Bakanlığımıza sunulan her bir dosya (ÇED Başvuru Dosyası, ÇED Raporu ve son olarak da Nihai ÇED Raporu) kamuoyunun bilgisine sunulmakta, proje ile ilgili halkın görüşlerine başvurulmaktadır. Hali hazırda ÇED süreci devam eden bahse konu proje kapsamında da halkın görüş ve önerileri Bakanlığımızca değerlendirilmektedir.

Faaliyetleri sonucundan atık üretimi söz konusu olan atık üreticileri, ürettikleri atıkları çevre mevzuatına hükümleri kapsamında; uygun atık kodu, uygun ekipman ve uygun araçlarla söz konusu atıkları işlemeye yetkin Bakanlığımızca Çevre İzin ve Lisans Belgesi düzenlenmiş atık işleme tesislerine göndermeleri gerekmektedir. Ayrıca atık üreticileri, taşıyıcı ve atık işleme tesisleri yönetimini gerçekleştirdiği atıkları online Bakanlık sistemimize bildirim yapma zorunlulukları bulunmakta olup, tehlikeli atıklar mobil araç sistemleri ile online izlenmektedir.

2015-2025 yılları arasında madencilik faaliyetleri kapsamında 2.788 çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup, toplam 507.616.775,9 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Hammadde Üretim İzinlerini verme yetkisi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü), Valiliklerin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları ve İl Özel İdareleri uhdesinde bulunmaktadır.